

Bruxelles, 7.6.2017.
COM(2017) 295 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Pokretanje Europskog fonda za obranu

UVOD

EU se suočava s rastom nestabilnosti i sukobima u svojem susjedstvu, a javljaju se i nove prijetnje sigurnosti. Stanje se vjerojatno neće promijeniti u skoroj budućnosti. Građani od Europe sve više traže zaštitu unutar i izvan njezinih granica jer su ti problemi toliko veliki da ih nijedna država članica ne može sama uspješno riješiti.

Sigurnost europskih građana prva je i najvažnija odgovornost Europe. Države su članice toga svjesne, pa ponovno ulažu u obranu. Trenutačnih 28 država članica troši 1,34 % BDP-a na obranu (za EU27 ta brojka iznosi 1,32 %) i očito je da treba činiti još više.

Europa mora poboljšati svoju stratešku autonomiju kako bi se mogla suočiti s budućim prijetnjama i kako bi mogla zaštititi svoje građane. Zbog toga je nužno razviti ključne tehnologije u kritičnim područjima i strateške sposobnosti kako bi se osiguralo tehničko vodstvo. Suradnja na svim razinama jedini je način za ispunjenje očekivanja građana EU-a. Europska unija može poticanjem suradnje pridonijeti tome da se ulaganjima država članica u obranu postigne najviše moguće i dobije najviša kvaliteta.

Zbog toga je obrambena politika utvrđena kao jedno od prioritarnih područja djelovanja u političkim smjernicama Predsjednika Junckera. Europska unija postavila je 2016. temelje za snažniju europsku obrambenu politiku. Kao dio sveobuhvatnog obrambenog paketa, koji je nastavak Globalne strategije EU-a u području sigurnosti i obrane, Komisija je donijela Europski akcijski plan obrane (EDAP)¹.

U tom Akcijskom planu utvrđuju se mjere koje su potrebne za postizanje veće suradnje u području obrane u Europi te za podupiranje konkurentnosti europske obrambene industrije. U njemu je predložena uspostava Europskog fonda za obranu. Tim bi se Fondom trebalo pomoći da državama članicama suradnja postane standardna praksa te da time one razvijaju i stječu ključne strateške obrambene sposobnosti. Europsko vijeće pozitivno je dočekalo inicijativu i namjeru Komisije da predstavi prijedloge za uspostavu Europskog fonda za obranu u prvoj polovini 2017.²

Sad treba ispuniti ciljeve tog mandata. Vrijeme leti. Početak provedbe Europskog fonda za obranu treba biti prioritet.

Priprema okvira istraživanja Europskog fonda za obranu napreduje. Komisija danas podnosi zakonodavni prijedlog Europskog programa industrijskog razvoja u području obrane. Prijedlog je utemeljen na intenzivnom dijalogu sa svim dionicima, posebno s državama članicama. Blisko se surađivalo s Visokim predstavnikom i Europskom obrambenom agencijom. U ovoj Komunikaciji predstavljaju se i alati kojima će se države članice poticati na zajedničko stjecanje obrambenih sposobnosti. Daljnje mjere poduzimat će se u sljedećim fazama uspostave Fonda.

Europski fond za obranu mora postati ključni pokretač za budućnost europske obrane. Njime će se poduprijeti razina ambicioznosti o kojoj se Unija dogovori pri razmatranju različitih scenarija za razvoj Europske sigurnosne i obrambene unije, kako je utvrđeno u dokumentu za razmatranje o budućnosti europske obrane.³

1. Zašto nam je potreban Europski fond za obranu?

---

¹ COM(2016) 950

² Vidjeti stavak 12. Zaključaka Europskog vijeća od 15. prosinca 2016.

³ Vidjeti dokument za razmatranje o budućnosti europske obrane, COM(2017) 315.

Unatoč nekoliko inicijativa koje su poduzete prethodnih godina, situacija europske obrambene industrije obilježena je nedovoljnom razinom i kvalitetom ulaganja u razvoj i nabavu budućih sposobnosti. Države članice ne surađuju dostatno, a više od 80 % nabave i više od 90 % istraživanja i tehnologije odvija se na nacionalnoj razini. Fragmentiranost je i dalje velika. U Europi postoji 178 različitih oružanih sustava, a u SAD-u ih ima 30. Zbog nedovoljne koordinacije planiranja u području obrane novac poreznih obveznika upotrebljava se neučinkovito, nastaju nepotrebna udvostručavanja, a sposobnost razmještaja obrambenih snaga nije optimalna. Postoje znatne razlike u razini izdataka za obranu među državama članicama. Kako bi se dobile zajedničke obrambene sposobnosti, potrebna je veća solidarnost, uključujući sudjelovanjem proračuna EU-a.

Na razini EU-a Komisija, Visoki predstavnik i Europska obrambena agencija (EDA) mogu znatno pomoći državama članicama u koordiniranom planiranju i zajedničkom razvoju budućih sposobnosti. Sljedeći će koraci biti korisni:

- sustavno utvrđivanje prioriteta u području europskih obrambenih sposobnosti koje će se temeljiti na novoj razini ambicioznosti EU-a u području sigurnosti i obrane. Ovu je razinu ambicioznosti, koja se temelji na Globalnoj strategiji EU-a, podržalo Europsko vijeće⁴. Plan za razvoj sposobnosti, kako je revidiran 2018., bit će ključna referentna točka na razini EU-a. Prema potrebi uzet će se u obzir i inicijative regionalne i međunarodne suradnje kojima se pridonosi provedbi prioriteta EU-a,
- veća transparentnost i političko usmjeravanje u planiranju nacionalnih sposobnosti. Koordiniranim godišnjim preispitivanjem u području obrane (CARD) poticat će se veća koordinacija u planiranju nacionalne obrane i poboljšana europska suradnja u području obrane.
- zajednički mehanizmi financiranja, kako su predviđeni u Europskom fondu za obranu, kojima bi se ostvarila strukturna promjena prema većoj suradnji u području obrane,

Za koordinaciju odluka o ulaganjima potrebna je zajednička definicija potreba i prioriteta. Te odluke ostaju u nadležnosti država članica. Neki od tih prioriteta već su određeni, na primjer razvoj daljinski upravljanih zrakoplovnih sustava (bespilotni zrakoplovi), nadopuna gorivom u letu, satelitska komunikacija i kibernetika.⁵ Ti su prioriteti potvrđeni u Globalnoj strategiji EU-a, u kojoj su utvrđena dodatna prioriteta područja u pogledu sposobnosti u koje Europa mora ulagati i u kojima ona mora promicati zajednički razvoj, među kojima su: obavještajno-nadzorno izviđanje, samostalan pristup svemiru i stalno promatranje Zemlje te pomorska sigurnost.

Od ključne je važnosti pojačana koordinacija ulaganja među državama članicama tijekom cijelog industrijskog ciklusa, od istraživanja do razvoja prototipa i stjecanja obrambenih sposobnosti. Pojačanom bi se koordinacijom pridonijelo većoj učinkovitosti nacionalne potrošnje na obranu, maksimiziralo inovacije postizanjem većih razmjera, smanjio rizik od udvostručivanja, potaknula interoperabilnost među oružanim snagama i potaknula veća standardizacije opreme. Omogućila bi se i podjela rizika i troškova.

Zbog toga se Europskim fondom za obranu nastoje osigurati nužni poticaji u svakoj fazi industrijskog ciklusa. Ključna mjera njegova uspjeha stoga će biti znatno povećanje udjela

---

⁴ Zaključci Europskog vijeća od 15. prosinca 2016. i Zaključci Vijeća od 14. studenoga 2016. o provedbi Globalne strategije EU-a u području sigurnosti i obrane.

⁵ Vidjeti Zaključke Europskog vijeća od 20. prosinca 2013.

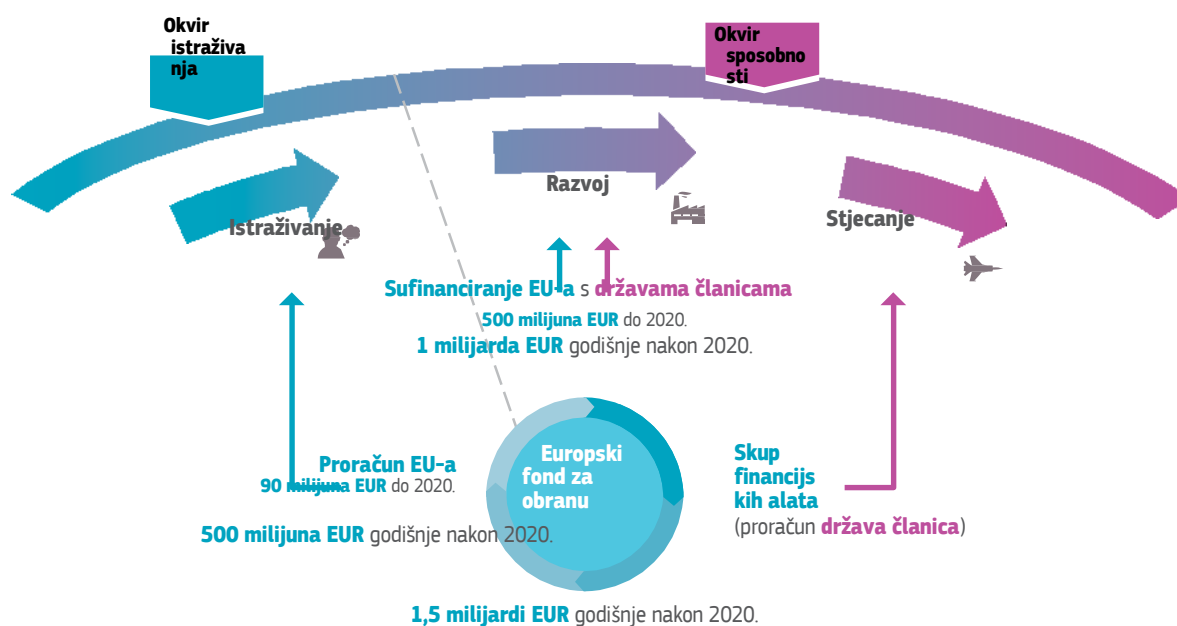
obrambenih projekata suradnje u ukupnim izdacima za obranu⁶. Fondom se mora pridonijeti razvoju tehnoloških vještina i osigurati poticaje za izgradnju integriranih i konkurentnih prekograničnih opskrbnih lanaca. Tijekom cijelog ciklusa izrade programa i provedbe razmatrat će se moguće komplementarnosti s civilnom upotrebom i odgovarajućim europskim programima potpore u civilnom sektoru. Time će se osigurati najučinkovitija upotreba i komplementarnost europskih sredstava za civilna i vojna istraživanja, inovacije i primjene. Posebno će važna biti komplementarnost s drugim sigurnosnim politikama EU-a, među ostalim politikom za kibersigurnost.

2. Što je Europski fond za obranu?

Europski fond za obranu sastoji se od dva pravno različita ali komplementarna okvira (vidi grafikon 1.). Oba se uvode postupno. Te će okvire koordinirati Koordinacijski odbor čiji će članovi biti Komisija, Visoki predstavnik, države članice, Europska obrambena agencija i, prema potrebi, industrija. Potpora iz proračuna EU-a bit će prilagođena fazi odgovarajućeg industrijskog ciklusa.

Različiti programi i alati razvijeni unutar okvira istraživanja i okvira sposobnosti bit će uključivi. U njima će moći sudjelovati korisnici iz svih država članica. Od ključne je važnosti da dostupne alate mogu upotrebljavati sva poduzeća, neovisno o tome koliko su velika i gdje se nalaze u Uniji. Posebne bi koristi trebali imati MSP-ovi, koji su od velike važnosti za inovacije u Europi i od ključne važnosti za opskrbne lance.

Slika 1.: Europski fond za obranu

Okvirom istraživanja već se počinju financirati zajednička istraživanja inovativnih obrambenih proizvoda i tehnologija na razini EU-a. Prvi koraci prema budućem programu poduzeti su pokretanjem pilot-projekta i pripremi djelovanja s ukupnim očekivanim proračunom od 90 milijuna EUR tijekom tri godine⁷. Projektima koji se financiraju tim

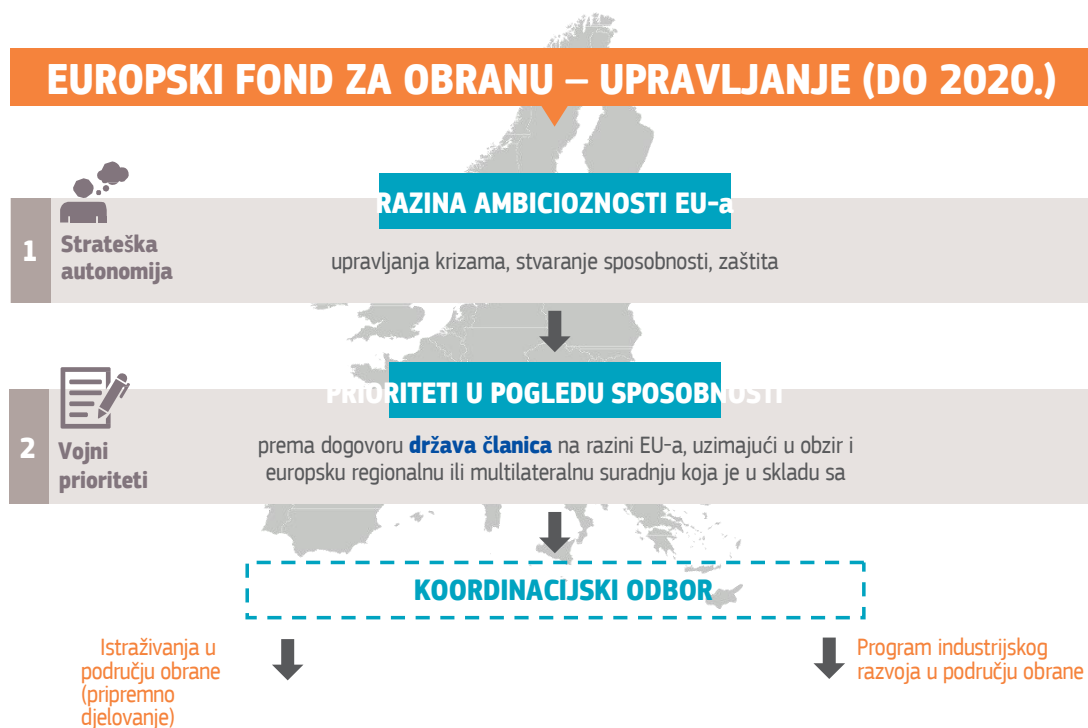
⁶ Trenutačni udio europske nabave vojne opreme koji se odnosi na projekte suradnje iznosi oko 22,1 %. Od tih projekata suradnje 90 % su europski projekti, a ukupni je iznos ulaganja 5,1 milijardu EUR.

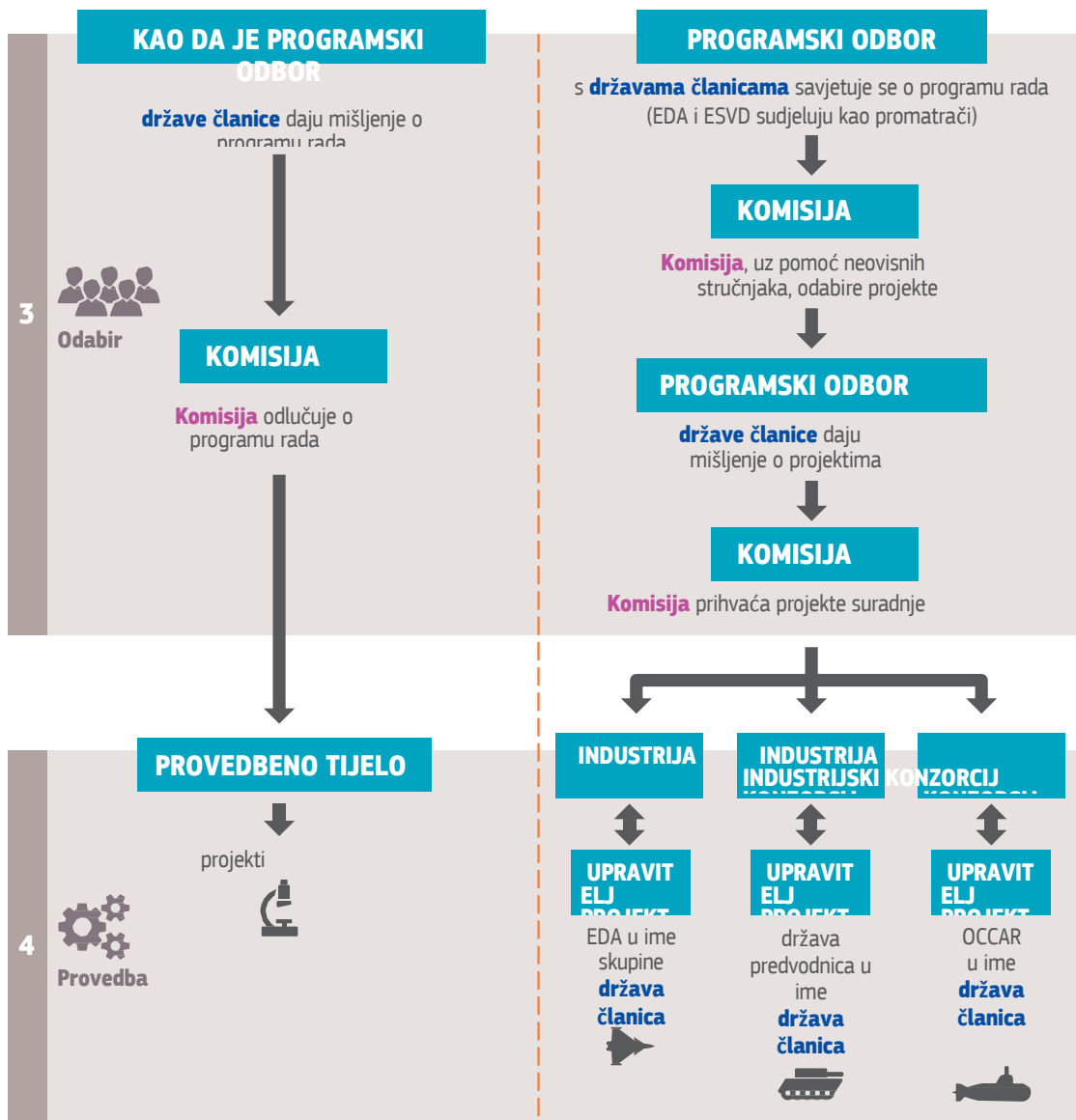
⁷ COM(2017) 2262.

pripremnim djelovanjem, koji mogu uključivati projekte razvijene u okviru stalne strukturirane suradnje (PESCO), uzimaju se u obzir prioritete u području obrambene sposobnosti koje su države članice dogovorile unutar EU-a. Budući će se program u potpunosti financirati iz proračuna EU-a putem posebnog programa EU-a u okviru sljedećeg višegodišnjeg financijskog okvira (VFO). Predviđeni proračun iznositi će oko 500 milijuna EUR godišnje. Prijedlog ovog programa istraživanja u području obrane podnijet će se tijekom 2018. kako bi mogao postati operativan 1. siječnja 2021. Budućem programu istraživanja u području obrane koristit će prilagođena upravljačka struktura u kojoj će se uzeti u obzir posebnosti obrambenog sektora. On će se osmisliti s obzirom na iskustva stečena iz pilot-projekta, pripremnog djelovanja i upravljačkih struktura Obzora 2020.

Okvirom sposobnosti, čiji bi srednjoročni cilj trebao biti referentni iznos od 5 milijardi EUR godišnje, podupirat će se zajednički razvoj i zajedničko stjecanje ključnih obrambenih sposobnosti. To će biti u skladu s prioritetima u području obrambenih sposobnosti koje su dogovorile države članice unutar EU-a. Iako će okviru sposobnosti većinom doprinostiti države članice, iz proračuna EU-a poticat će se suradnja u području obrane smanjivanjem rizika u ranijim fazama ciklusa industrijskog razvoja. Tim će se doprinosima, koji će se pružati putem Programa industrijskog razvoja u području obrane, podupirati konkurentnost europske obrambene industrije. Tim će se doprinosima iskorištavati financiranje država članica kako bi se podupiralo europsku obrambenu industriju u zajedničkom pokretanju i provedbi razvojnih programa. Zahtjev da države članice preuzmu obvezu zajedničkog financiranja daljnjeg razvoja i nabave krajnjih proizvoda i tehnologije usmjerit će izravno financiranje EU-a i ulaganja u izvedive projekte u prioritarnim područjima. Fleksibilnim financijskim alatima osigurat će se niz mogućnosti kako bi se zadovoljile različite potrebe država članica u pogledu pokretanja razvojnih programa suradnje nakon faze prototipa te imajući u vidu zajedničku nabavu.

Slika 2.: Upravljanje Europskim fondom za obranu do 2020.

3. Plan za okvir istraživanja Fonda: podupiranje istraživanja u području obrambenih proizvoda i tehnologija

Istraživanje u području obrane od ključne je važnosti za razvoj budućih ključnih sposobnosti, prevladavanje tehnoloških nedostataka i rješavanje nastajućih i budućih prijetnji sigurnosti s kojima se Europa suočava. To istraživanje doprinosi razvoju ključnog tehnološkog znanja i vještina.

Komisija će iskoristiti sredstva EU-a za jačanje i dopunjavanje nacionalnih programa istraživanja u području obrane. Usmjerit će se na aktivnosti zajedničkih istraživanja u području obrane i razvoja tehnologije te na poticanje suradnje između dionika u području istraživanja i tehnologije u cijeloj Europi, uzimajući u obzir prioritete u području obrambenih sposobnosti koje su države članice dogovorile unutar EU-a. Pristup će se sastojati od dva koraka: početnim pripremnim djelovanjem za istraživanja u području obrane napraviti će se konkretniji program istraživanja EU-a u području obrane u okviru sljedećeg VFO-a.

a. Pripremono djelovanje za istraživanje u području obrane

Odluka o financiranju kojom je pokrenuto pripremno djelovanje za istraživanja u području obrane donesena je 11. travnja.⁸ Ovo je, uz pilot-projekt, prvi put da će se iz proračuna EU-a podupirati aktivnosti istraživanja i tehnologije u području obrane.

Za 2017. dogovoren je proračun od 25 milijuna EUR. Komisija je predložila proračun od 40 milijuna EUR za 2018. i 25 milijuna EUR za 2019. (ukupno 90 milijuna EUR). Pripremno djelovanje bit će usmjereno na područja istraživanja⁹ koja su od ključne važnosti za razvoj ključnih obrambenih sustava. Riječ je o – na temelju prioriteta koje su zadale države članice, među ostalim uz pomoć EDA-a – projektu tehnološkog demonstratora za istraživanja u području obrane i nizu mjera u područjima ključnih obrambenih tehnologija, budućih i nastajućih disruptivnih tehnologija, standardizacije i interoperabilnosti. Financirat će se i istraživanja budućnosti strateških tehnologija.

EDA u ime Komisije upravlja provedbom godišnjih programa rada pripremnog djelovanja, u skladu sa sporazumom o delegiranju koji je potpisan 31. svibnja. EDA ima vrijedno stručno znanje i iskustvo u organizaciji projekata istraživanja u području obrane te u upravljanju tim projektima. Nadalje, Agencija je pomogla državama članicama i Komisiji u definiranju tema istraživanja te će podupirati iskorištavanje rezultata istraživanja.

Komisiji će u provedbi pripremnog djelovanja pomagati skupina stručnjaka država članica i savjetodavna skupina sastavljena od stručnjaka iz industrije, organizacija za istraživanje i tehnologiju, akademske zajednice, EDA-e i ESVD-a.

Uz temeljito savjetovanje s državama članicama i obrambenim industrijama razvijeni su specifični načini provedbe kako bi se uzele u obzir posebnosti istraživačkih aktivnosti u području obrane. Potpora EU-a većinom će biti u obliku bespovratnih sredstava. Prvi pozivi na podnošenje prijedloga objavljuju se danas. Prijedlozi će se ocjenjivati na temelju izvrsnosti, učinka i kvalitete te učinkovitosti provedbe. U pogledu etičkih, pravnih i društvenih aspekata prijedloga preispitivat će ih skupina stručnjaka za etička i pravna pitanja u području obrane.

Potpisivanje prvih sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava predviđeno je krajem 2017. Komisija će svake godine preispitivati napredak ostvaren u provedbi pripremnog djelovanja.

Ostvareni koraci:

- sporazum s Europskim parlamentom i Vijećem o 25 milijuna EUR za pripremno djelovanje za 2017.,
- donošenje Odluke o financiranju kojom je pokrenuto pripremno djelovanje,
- sporazum o programu rada i uvjetima za sudjelovanje (koji su uključeni u pozive na podnošenje prijedloga i predloške sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava),
- potpisivanje sporazuma o delegiranju s EDA-om,
- objavljivanje prvih poziva na podnošenje prijedloga. Pozivi su u prvom redu usmjereni na tehnološke demonstratore za sustave bez posade u pomorskom okruženju i na zaštitu snaga i vojničku opremu i naoružanje.

Daljnji koraci:

⁸ COM(2017) 2262.

⁹ Te mjere utvrdit će se u tehnološkim klasterima autonomnih platformi, C4ISR (Command, Control, Communications, Computers, Intelligence, Surveillance and Reconnaissance), oružani sustavi, zaštita snaga i vojnička oprema i naoružanje.

- potpisivanje prvih sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava – prosinac 2017.,
- osiguravanje proračuna za 2018. i 2019. kako bi se u razdoblju od 2017. – 2019. dobilo ukupno 90 milijuna EUR.

b. Ususret posebnom programu EU-a za istraživanja u području obrane

Iako je pripremno djelovanje ključan prvi korak, ono je ograničenog trajanja i opsega. Negova je svrha pokazati dodanu vrijednost istraživanja i tehnologije u području obrane koje financira EU i pripremiti teren za posebni program EU-a za istraživanje u području obrane u okviru sljedećeg VFO-a (nakon 2020.). Ovaj prijelaz bit će popraćen opsežnim savjetovanjem sa svim dionicima, među ostalim s institucijama EU-a. Kako bi podupirala ovaj dijalog, Komisija će se o ključnim elementima budućeg programa istraživanja u području obrane savjetovati i sa skupinom stručnjaka osnovanom u kontekstu pripremnog djelovanja.

Budući program istraživanja u području obrane bit će usmjeren na ciljane istraživačke aktivnosti kojima se podupire razvoj proizvoda povezanih s obranom i inovativnih tehnologija. On bi trebao biti utemeljen na sposobnosti i usmjeren na ključne obrambene tehnologije te na eksploracijska i disruptivna istraživanja kojima bi se moglo pojačati tehnološko vodstvo europske obrambene industrije. Države članice utvrdit će uz pomoć EDA-a prioritete u području obrambenih sposobnosti i prioritete za istraživanje i tehnologije. Komisija će ih uzeti u obzir u budućem programu istraživanja u području obrane. Projekti će se birati uz pomoć stručnjaka na temelju definiranih kriterija kao što su izvrsnost i učinak te će obično zahtijevati transnacionalnu suradnju. Budući bi program trebao privući veliko sudjelovanje različitih subjekata, među ostalim MSP-ova.

Trebat će utvrditi točan odnos s nasljednikom programa Obzor 2020. Financiranje programa istraživanja u području obrane trebalo bi biti odvojeno od programa istraživanja u civilnom području i ne bi smjelo na njega utjecati.

Kako bi budući program istraživanja u području obrane mogao ispuniti očekivanja javnosti i visoku razinu ambicioznosti, potreban mu je ambiciozan proračun. U Europskom akcijskom planu obrane Komisija je navela referentni iznos od 500 milijuna EUR godišnje. Time bi EU postao jedan od najvećih ulagača u istraživanje i tehnologiju u području obrane u Europi i prvi ulagač u zajedničko istraživanje u području obrane.

Na temelju iskustva s upravljanjem pilot-projektom i pripremnim djelovanjem osigurat će se smjernice za buduću ulogu EDA-e i opće smjernice za budući program u kontekstu naknadnog programa. Uzimajući u obzir postojeće strukture i stručnost, razmotrit će se različite mogućnosti sudjelovanja dionika iz industrije u izradi i provedbi programa.

Sljedeći koraci:

- nastavak dijaloga s državama članicama, Europskim parlamentom, Vijećem, EDA-om, industrijom, organizacijama za istraživanje i tehnologiju i ostalim zainteresiranim stranama u okviru izrade programa,
- donošenje prijedloga, uz koji je priložena procjena učinka, 2018. s obzirom na sljedeći VFO.

4. Plan za okvir sposobnosti Fonda: promicanje zajedničkog razvoja i zajedničkog stjecanja ključnih obrambenih sposobnosti

Postoje snažni gospodarski razlozi za zajednički razvoj i nabavu, ali postoje i problemi. Razvojni i nabavni programi suradnje moraju se temeljiti na zajedničkoj procjeni prijetnji i potreba te na djelotvornom partnerstvu između industrije i država članica koje sudjeluju. Za zajednička je ulaganja, neovisno o tome je li riječ o fazi razvoja ili nabave, potreban i određeni stupanj usklađenosti nacionalnih ciklusa planiranja u području obrane i proračunskih ciklusa. Veliki početni troškovi i dugoročnost projekata mogu odvratiti od donošenja važnih odluka o ulaganjima.

Neki razvojni projekti u području obrane koji su od ključne važnosti za osiguravanje ključnih budućih sposobnosti nisu se dalje provodili unatoč tome što su se već financirane početne faze istraživanja i tehnologije. Stoga je od posebne važnosti premostiti jaz između istraživanja i razvoja, odnosno, osigurati da se rezultati istraživanja zatim razviju u potrebne sposobnosti. Ova faza ciklusa uključuje važne tehničke i financijske rizike koje pojedine države članice možda neće htjeti ili moći preuzeti. Osobito razvoj i ispitivanje prototipa imaju velike početne troškove, pri čemu u toj fazi postoje znatni tehnološki rizici. U programima suradnje lakše je riješiti te poteškoće pa se takvim programima često uspješno stvore vrhunske sposobnosti koje trenutačno upotrebljavaju oružane snage država članica.

Izvrstan je primjer europska suradnja u području tehnologije projektila: ulaganja u projekte Storm Shadow / SCALP ili projekte zrak-zrak meteor i IRIS-T pokazuju da se programima suradnje može znatno pridonijeti postizanju ekonomija razmjera, standardizacije i interoperabilnosti.

Meteor, koji je švedsko vojno zrakoplovstvo stavilo u uporabu 2016., smatra se jednim od najsposobnijih projektila zrak-zrak dugog dometa. Razvijen je kako bi se zadovoljile potrebe šest država članica (Ujedinjene Kraljevine, Njemačke, Italije, Francuske, Španjolske i Švedske) i njime će se opremiti najmanje tri europske platforme.¹⁰

Projekti kao što je Eurofighter Typhoon pokazuju da europski programi suradnje u području obrane podrazumijevaju šire gospodarske koristi. U studiji o programu Typhoon¹¹ procijenjeno je da se tim programom u državama članicama poduprlo stvaranje 100 000 radnih mjesta s visokim udjelom visokokvalificiranih radnika. Njime su ostvarene važne tehnološke koristi, nastala su izdvojena poduzeća (*spin-offs*) i stekle su se vještine koje se mogu prenijeti u druge sektore. Tim se programom čak pridonijelo uvođenju suvremene poslovne prakse u industriju.

Učinak okvira sposobnosti na konkurentnost europske obrambene industrije:

- utvrđivanjem strateških prioriteta u području sposobnosti, osobito u okviru Plana za razvoj sposobnosti u kombinaciji s višegodišnjim programom financiranja, industrija bi se trebala poticati da ulaže u inovacije,
- okvirom sposobnosti trebalo bi se olakšati donošenje političkih odluka o pokretanju programa suradnje, ubrzati njihova provedba i promicati inovacije u europskim opskrbnim lancima u području obrane,
- okvirom sposobnosti trebalo bi se poticati objedinjavanje potražnje čime će se potaknuti stvaranje industrijskih zajedničkih pothvata i moguća konsolidacija europske industrijske situacije,

¹⁰ Eurofighter Typhoon, Dassault Rafale i Saab Gripen. Njegova integracija predviđena je i u Lockheed F-35 Lightning II.

¹¹ Hartley, The industrial and economic benefits of Eurofighter Typhoon, University of York, York, 2008.

– okvirom sposobnosti trebala bi se potaknuti zajednička nabava kojom će se europskoj obrambenoj industriji omogućiti postizanje ekonomija razmjera i time ojačati globalna konkurentnost europske obrambene industrije.

a. Promicanje zajedničkog razvoja pomoću Europskog programa industrijskog razvoja u području obrane

Aktivnosti okvira sposobnosti temeljit će se na državama članice i njihovim potrebama i resursima. Međutim, EU može dopuniti nacionalno financiranje i osigurati poticaje za pokretanje zajedničkih razvojnih projekata. Današnji prijedlog Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Europskog programa industrijskog razvoja u području obrane važan je korak u tom smjeru. U prijedlogu je predviđen proračun od 500 milijuna EUR za dvije godine, 245 milijuna EUR za 2019. i 255 milijuna EUR za 2020.

Europskim programom industrijskog razvoja u području obrane sufinancirat će se dio troškova razvoja. Na temelju iznosa od 500 milijuna EUR iz ovog programa moglo bi se stoga u razvojnoj fazi zajedničkih obrambenih sposobnosti ostvariti veliko ukupno ulaganje od najmanje 2,5 milijardi EUR tijekom dvije godine.

Europskim programom industrijskog razvoja u području obrane industrija će se podupirati u razvojnoj fazi za zajednička ulaganja u najnaprednije proizvode i tehnologiju. Programom bi se trebalo podupirati i uključivanje komercijalnih inovacija u buduće obrambene projekte, na primjer umjetne inteligencije, velikih podataka, kibernetičke obrane, robotike i super računala.

Projektima suradnje koje su razvili korisnici programa morat će se pridonijeti ostvarivanju sigurnosnih i obrambenih interesa EU-a, posebno kad je riječ o prioritetima u području sposobnosti koje su zajedno dogovorile države članice na razini EU-a (u okviru Plana za razvoj sposobnosti), uzimajući u obzir i europsku regionalnu ili multilateralnu suradnju koja je u skladu sa strateškim prioritetima EU-a. Ti bi projekti, u skladu s ciljem povećanja konkurentnosti obrambenih industrija, trebali pomoći u ostvarivanju razine ambicioznosti u području sigurnosti i obrane koja proizlazi iz Globalne strategije EU-a o vanjskoj i sigurnosnoj politici u pogledu upravljanja krizom i zaštite Europe.

Programom će se dopuniti okvir istraživanja tako što će se podupirati mjere koje su usmjerene na aktivnosti nakon istraživanja, na temelju zajedničkih tehničkih zahtjeva. Njime će se industriji pomoći da pokrene razvojne programe suradnje ili da poboljša postojeće tako što će se poduzimati mjere kojima se podupiru definicija zajedničkih tehničkih zahtjeva, studije izvedivosti te razvoj i ispitivanje prototipa. On se može upotrijebiti i za rješavanje industrijskih i tehnoloških poteškoća i za natjecanja u cijelom EU-u kako bi se iskoristila raznolikost europske tehnološke i industrijske baze. Njime bi se trebali podupirati inovativni MSP-ovi i olakšati njihovo uključivanje u europske opskrbne lance. Trebala bi se smanjiti fragmentiranost koja je prepreka za postizanje ekonomije razmjera i prekogranične upotrebe. Financijska potpora može konkretno biti u obliku bespovratnih sredstava ili financijskih instrumenata. Programom će se pokrivati samo dio razvojnih troškova.

Programom će izvorno biti pokrivene 2019. i 2020. Samo projekti koji uključuju barem tri trgovačka društva iz najmanje dvije države članice ispunjavat će uvjete za sudjelovanje. Projektima suradnje može upravljati upravitelj projekta kojeg su odabrale države članice koje sufinanciraju projekt. Programom će biti obuhvaćene različite vrste projekata. On bi trebao koristiti velikim trgovačkim društvima i MSP-ovima u sektoru obrane uz osiguravanje uključivosti u pogledu poduzeća i država članica. Njime će se stoga jačati prekogranična suradnja u industriji i pridonositi konkurentnosti cijelog sektora obrambene industrije. Iz tog

razloga dio općeg proračuna bit će namijenjen za projekte kojima se omogućuje prekogranična suradnja MSP-ova.

Opsežniji program pripremit će se u okviru sljedećeg VFO-a uzimajući u obzir početno iskustvo. Budućim programom moglo bi se pokriti veći raspon projekata nego trenutačnim zbog njegova ograničenog područja primjene i trajanja.

Kada je riječ o upravljanju, Komisija će biti odgovorna za opće izvršenje programa. Međutim, ona može povjeriti izvršavanje određenih zadaća provedbenom tijelu. EDA će imati ključnu ulogu u utvrđivanju prioriteta u području sposobnosti i u usklađivanju tehničkih zahtjeva. EDA će sudjelovati kao promatrač u programskom odboru sastavljenom od predstavnika država članica i u savjetodavnoj skupini sastavljenoj od predstavnika industrije i ostalih stručnjaka iz obrambenog sektora. Nadalje, ESVD će sudjelovati u programu, među ostalim u radu programskog odbora u skladu s primjenjivim pravilima. Programski odbor davat će Komisiji mišljenje o godišnjem programu rada i dodjeli sredstava za odabrana zajednička djelovanja.

Programom se osiguravaju sinergije sa stupom sposobnosti stalne strukturirane suradnje (PESCO). PESCO je jedan od ključnih instrumenata u Ugovoru kojim se pridonosi ostvarenju EU-ove razine ambicioznosti u području sigurnosti i obrane, jačanju operativnih sposobnosti EU-a i podupiranju veće suradnje i učinkovitosti u razvoju obrambenih sposobnosti. Projektima razvijenima u kontekstu PESCO-a osigurala bi se stalna pojačana suradnja među poduzećima u različitim državama članicama i izravno bi se pridonijelo ciljevima programa, u kojem se stoga predviđa pojačana stopa financiranja za takve projekte.

Međutim, budući da je program usmjeren na širi raspon projekata, sudjelovanje u PESCO-u neće biti preduvjet za dobivanje potpore na temelju programa. Može se razmotriti i pružanje potpore drugim projektima kojima se pridonosi razvoju zajednički dogovorenih prioriteta u području sposobnosti, među ostalim projektima koji se provode u okviru EDA-a ili koji se temelje na regionalnoj suradnji u skladu sa sigurnosnim i obrambenim interesima EU-a.

Daljnji koraci:

- razgovori s državama članicama u cilju pripreme portfelja mogućih projekata kojima bi mogla koristiti potpora iz Europskog programa industrijskog razvoja u području obrane,
- brzo ispitivanje i donošenje koje moraju obaviti suzakonodavci. Da bi se to postiglo, bit će potrebna snažna potpora Europskog parlamenta i Vijeća. Komisija će stoga predložiti trima institucijama da pri određivanju prioriteta među zakonodavnim prijedlozima daju prednost Europskom programu industrijskog razvoja u području obrane. Ako se do početka 2018. postigne dogovor s Europskim parlamentom i Vijećem, prvi programi mogli bi se financirati 2019.,
- pripremanje ambicioznijeg Programa razvoja europske obrambene industrije u sljedećem višegodišnjem financijskom okviru, uz koji je priložena procjena učinka, s referentnim iznosom od 1 milijarde EUR kako bi se omogućila znatna ukupna godišnja ulaganja u zajedničke obrambene sposobnosti u Europi.

b. Pogled u budućnost: pripreme za zajedničko stjecanje sposobnosti

Razvoj i stjecanje obrambenih sposobnosti blisko su povezani, posebno u pogledu financiranja. Da bi dobila potporu iz Europskog programa industrijskog razvoja u području obrane, industrija će morati dokazati da su se države članice obvezale zajednički financirati daljnji razvoj prihvatljivog djelovanja i koordinirano nabavljati gotov proizvod ili tehnologiju, uključujući, ako je primjenjivo, zajedničkom nabavom. Takvom obvezom osiguralo bi se da

se doprinos iz proračuna EU-a daje samo projektima u kojima s jedne strane postoji razumno očekivanje da će razvoj dovesti do nabave i, s druge strane, u kojima se to obavlja na temelju suradnje kako bi se ostvarila najbolja ulaganja i osigurale sinergije.

Nabava u biti ostaje u nadležnosti država članica. Stoga je nužno istražiti daljnje poticaje za pokretanje zajedničke nabave vojne opreme, čije prednosti uključuju interoperabilnost, ekonomije razmjera, podupiranje održive europske industrijske baze, uštede tijekom životnog ciklusa u pogledu održavanja, logističke potpore i objekata za osposobljavanje te upravljačke strukture. Takvim poticajima mogla bi se olakšati i rješenja koja se temelje na multinacionalnoj opremi i zajedničkom vlasništvu, što može biti posebno primjereno za sposobnosti koje se ne koriste stalno (npr. strateški zračni mostovi).

Skup financijskih alata

Iako je uloga proračuna EU-a nužno ograničena u pogledu stjecanja obrambenih sposobnosti, Komisija može podupirati države članice na mnoge načine, posebno pomaganjem državama članicama da upotrijebe najprimjerenije i najisplativije financijske mehanizme za zajedničko stjecanje obrambenih sposobnosti. Trenutačna je praksa država članica da se pregovori o projektima zajedničke nabave i provedba tih projekata obavljaju *ad hoc*. Ne postoji sustavnost u bilježenju, standardizaciji i dijeljenju znanja i najboljih praksi, iako bi države članice od toga imale koristi. Nadalje, iako države članice imaju veliku količinu nacionalnog znanja i stručnosti u pogledu provedbe nacionalnih postupka nabave u području obrane, one nemaju dovoljno stručnosti i alata u slučaju projekata suradnje. Informacije i alati za optimalne financijske mehanizme nisu dostupni na jednom mjestu. Svaki zajednički razvojni projekt i nabava imaju jedinstvene zahtjeve i obilježja pa stoga ne bi bilo primjereno primjenjivati jednak pristup na sve. Međutim, niz se poteškoća na koje se nailazi u projektima suradnje ponavlja pa bi stoga bilo korisno imati gotov skup alata te stručno znanje o njihovoj uporabi u kontekstu specifičnog projekta, što će biti dostupno na zahtjev. Komisija je, u suradnji s državama članicama, utvrdila neke od najčešćih poteškoća i moguće načine za njihovo uklanjanje.

- Prva je poteškoća kako ojačati sinergije i uskladiti proračunske potrošnje: suradnjom među državama članicama mogu se ostvariti sinergije i ekonomije razmjera, ali jačanje sinergija često nije moguće zbog nedovoljne usklađenosti pri planiranju proračunskih doprinosa zbog čega fiskalna sredstva za projekte suradnje mogu postati dostupna tek kasnije. Ta bi se poteškoća mogla riješiti objedinjavanjem nacionalnih sredstava za financiranje specifičnih projekata suradnje¹², čime bi se postigao nužni stupanj proračunske koordinacije i usklađivanja tijekom duljih razdoblja i izbjegla nedostupnost sredstava u danoj godini.
- Druga je poteškoća kako pravedno podijeliti rizike i troškove: trošak razvoja sposobnosti može na početku biti „ograničen” na (potencijalno mali) broj država članica sudionica, unatoč tome što bi se njime u konačnici mogle ostvariti koristi za druge države članice (npr. nabava gotovog proizvoda). Moguće je razviti mehanizme na temelju kojih bi tim državama članicama druge države članice koje sudjeluju u nabavi sposobnosti „nadoknadile” troškove pomoću mehanizma za povrat razvojnih troškova. To uključuje mogućnost uspostave financijskih instrumenata povezanih s projektom. Ako je opravdano, ti bi se instrumenti mogli upotrebljavati i za izdavanje

---

¹² Jedan primjer mehanizma objedinjavanja je EDA-in mehanizam financijske suradnje čija je uspostava odobrena 18. svibnja 2017. na sastanku Upravljačkog ministarskog odbora EDA-e. Uskoro će početi pregovori s državama članicama o programu.

instrumenata kapitala (dugova ili vlasnički kapital) povezanih s projektom kako bi se omogućila fleksibilnija struktura i osigurala potpuna dostupnost sredstava kad budu potrebna.

- Treća je poteškoća kako izbjeći financijska ograničenja u opskrbnom lancu: u razvoju sposobnosti sudjeluju različiti dijelovi obrambenog opskrbnog lanca – veliki pružatelji sustava koji djeluju kao glavni izvođači, ali i MSP-ovi i srednja poduzeća kao podizvođači. Potonji bi mogli imati poteškoća s pristupanjem nužnom financiranju. Kako bi se prevladale te poteškoće, za pokrivanje zajmova podizvođačima u sektoru obrane mogli bi se upotrebljavati ciljani financijski instrumenti, na primjer jamstva.
- Naposljetku, daljnja optimizacija i dodana vrijednost suradnje među državama članicama mogu se postići istraživanjem alternativnih oblika krajnjih vlasničkih struktura sposobnosti (npr. strukture zajedničkog vlasništva ili iznajmljivanja).

Prethodno navedeni instrumenti zajedno će činiti dio skupa financijskih alata Europskog fonda za obranu. U skupu financijskih alata osigurat će se različite vrste mehanizama koje države članice mogu upotrijebiti za rješavanje poteškoća povezanih sa zajedničkim razvojem i nabavom iz perspektive financiranja. U tom se skupu financijskih alata, koje države članice mogu upotrebljavati dobrovoljno, osobito mora osigurati niz standardiziranih i unaprijed definiranih financijskih alata koje države članice mogu fleksibilno upotrebljavati za zajedničko financiranje projekata koji primaju potporu iz proračuna EU-a u fazi prototipa, ali i ne samo njih.

Kratkoročni je plan da se s državama članicama osnuje *ad-hoc* odbor za izradu gotovih, standardiziranih instrumenata čime će se omogućiti da se instrumenti iz skupa financijskih alata brzo primijene kad ih države članice odluče upotrijebiti. To može, među ostalim, uključivati elemente kao što su standardizirani predlošci, nacrti uvjeta, standardni alati za uspostavu financijskih instrumenata povezanih s projektom ili predlošci nužnih okvirnih sporazuma. Taj *ad-hoc* odbor bit će sastavljen od predstavnika ministarstava obrane i financija/gospodarstva, ESVD-a, EDA-e¹³ i ostalih relevantnih dionika. Postojeće strukture, mehanizmi i iskustvo koje su države članice stekle u okviru zajedničkog financiranja obrambenih projekata upotrijebit će se u najvećoj mogućoj mjeri za osiguravanje najbolje prakse i izbjegavanje udvostručavanja. Komisija će podržavati te aktivnosti, primjenjivati svoje iskustvo u upotrebi sličnih alata u drugim područjima politike i pomagati u prilagodbi tih alata obrambenom kontekstu.

Nadalje, Komisija će uspostaviti unutarnju radnu skupinu koja će na zahtjev pomagati državama članicama u primjeni skupa financijskih alata u slučaju specifičnih zajedničkih projekata nabave. Na primjer, ona će davati savjete o koristima upotrebe različitih oblika financijskih instrumenata za financijske instrumente povezane s projektom, uključujući plaćanje vlasničkog kapitala unaprijed i prijelazno financiranje izdavanjem instrumenata kapitala. Nadalje, radna skupina bit će dostupna kao jedinstvena kontaktna točka koja može iskoristiti stručnost Komisije u drugim područjima koja su važna za zajedničke projekte nabave, kao što je na primjer sukladnost sa zakonodavstvom EU-a o tržišnom natjecanju i nabavi u području obrane ili sa statističkim tretmanom u fiskalnim izvještajima. Stoga će unutarnja radna skupina služiti kao jedinstveno mjesto za stručne savjete iz područja stručnosti Komisije na kojem će se pružati savjetodavne, administrativne i, prema potrebi, financijske usluge na zahtjev onih država članica koje žele provoditi zajedničke projekte

---

¹³ U potpunosti će se iskoristiti stručnost EDA-e stečena uspostavom mehanizma financijske suradnje.

nabave.¹⁴ Komisija na taj način može biti pouzdan partner država članica u uspostavi zajedničke nabave obrambenih sposobnosti.

U budućnosti će se razmotriti i koristi uspostave stalne financijske strukture izvan konteksta specifičnog projekta. Ovisno o njezinu obliku i financijskom profilu, tom bi se stalnom strukturom mogli osigurati dodatni financijski poticaji kako bi se države članice potaknule na zajednički razvoj i nabavu sposobnosti, među ostalim tretmanom te strukture u općem fiskalnom okviru¹⁵. Ovisno o konačnom obliku moguće buduće stalne strukturirane suradnje i uzimajući u obzir njezinu bitnu uključivost, razmotrit će se i mogućnost spajanja ključnih aspekata skupa financijskih alata i okvira PESCO-a.

Daljnji koraci:

- osnivanje *ad hoc* odbora s državama članicama i relevantnim dionicima u cilju razvoja standardiziranog početnog niza instrumenata koji bi mogli biti dio skupa financijskih alata,
- osnivanje unutarnje radne skupine Komisije koja će djelovati kao jedinstveno mjesto na kojem će se državama članicama pružati potpora za specifične zajedničke projekte nabave, uključujući primjenu skupa financijskih alata i drugih savjetodavnih, financijskih i administrativnih usluga,
- daljnje ispitivanje mogućeg osnivanja stalne financijske infrastrukture izvan konteksta projekta kojom će se osigurati dodatni financijski poticaji za zajednički razvoj sposobnosti.

5. Podupiranje integriranih europskih opskrbnih lanaca i konkurentnih MSP-ova

Iako se razvoj sposobnosti obično u potpunosti financira javnim sredstvima, industrija često nosi važan dio rizika. To je posebno teško manjim dobavljačima koji se često moraju prilagođavati i modernizirati svoje proizvodne kapacitete ovisno o promjenjivu interesu, a koji istodobno moraju biti na vrhu inovacijske krivulje. Ti su sudionici ključan dio opskrbnog lanca u području obrane, a njihove poteškoće mogu utjecati na uspjeh razvojnih programa. Te poteškoće mogu nastati tijekom faze razvoja, ali i tijekom naknadne nabave.

Veliki pružatelji sustava, koji djeluju kao glavni izvođači, nisu jedini koji razvijaju sposobnosti; to rade i MSP-ovi i srednje kapitalizirana poduzeća, koja često djeluju kao podizvođači. Stoga će u tom procesu često sudjelovati cijeli lanac međusobno povezanih poduzeća. Ako jedan element u lancu ima poteškoća u pogledu financiranja nužnih korporativnih ulaganja ili pribavljanja dovoljnog radnog kapitala, to može povećati ukupne troškove razvoja i/ili marginalne troškove proizvodnje. Time se mogu uzrokovati i kašnjenja u razvoju ili nabavi sposobnosti.

Istodobno, s obzirom na nove tehnološke pojave u sektoru (od umjetne inteligencije do robotizacije), inovacije u obrambenim tehnologijama često dolaze iz novih poduzeća koja u nekim slučajevima nisu primarno usmjerena na obranu. Odgovarajućim financijskim

¹⁴ Treba napomenuti da je za pružanje određenih usluga Komisije, npr. financijskih usluga, potreban mandat u skladu s relevantnom sudskom praksom Suda Europske unije.

¹⁵ Kako je navedeno u Europskom akcijskom planu obrane: „Prema nacionalnim kapitalnim doprinosima ‚okviru sposobnosti‘ postupat će se kao prema ‚jednokratnim mjerama‘ iz Pakta o stabilnosti i rastu, što znači da će se oduzeti od strukturnih fiskalnih napora koji se očekuju od država članica. Jednako će se postupati s jamstvima u onoj mjeri u kojoj utječu na deficit i/ili dug.”

instrumentima, kao što su poduzetnički ili vlasnički kapital, može se pridonijeti razvoju konkurentnih europskih tehnologija koje su od ključne važnosti za europsku sigurnost i stratešku autonomiju.

Kako bi se mogao iskoristiti potencijal MSP-ova i manjih podizvođača, svi instrumenti Europskog fonda za obranu mobilizirat će se i u okviru istraživanja i u okviru sposobnosti. Pripremno djelovanje i budući program EU-a za istraživanja u području obrane privući će sudjelovanje širokog raspona dionika, među ostalim MSP-ova. Europskim programom industrijskog razvoja u području obrane osigurat će se da se dijelom općeg proračuna pomogne projektima koji omogućuju prekograničnu suradnju MSP-ova. Na taj način Programom će se podupirati uključivanje MSP-ova u europske opskrbne lance.

Iako se puno napravljeno na podupiranju pristupa MSP-ova i poddobavljača prekograničnim tržištima te na olakšavanju njihove integracije u postojeće ili nove opskrbne lance, treba više raditi na europskoj i nacionalnoj razini. Potreban je niz mjera za podupiranje pristupa prekograničnim tržištima, među ostalim mjera za:

- smanjenje fragmentiranosti i poboljšanje funkcioniranja jedinstvenog tržišta u području obrane,
- pružanje potpore iz europskih strukturnih i investicijskih fondova ili programa EU-a kojima se upravlja na nacionalnoj razini,
- daljnje olakšavanje pristupa sredstvima Europske investicijske banke, Europskog investicijskog fonda i ostalih sudionika, uključujući nacionalne razvojne banke, koji slijede njezinu politiku posuđivanja s posebnim naglaskom na inovacije pomoću instrumenata kao što su vlasnički i poduzetnički kapital i
- podupiranje razvoja regionalnih klastera posredstvom Europske mreže regija angažiranih u području obrane¹⁶.

Financijski instrumenti za podupiranje MSP-ova i srednje kapitaliziranih poduzeća

Programom razvoja europske obrambene industrije, koji je predložila Komisija, predviđa se mogućnost financijskih instrumenata za podupiranje MSP-ova i srednje kapitaliziranih poduzeća u cilju zatvaranja jaza između istraživanja i razvoja. Ti bi se financijski instrumenti mogli provoditi zajedno s grupom EIB-a (uključujući EIF za inovativne MSP-ove i novoosnovana poduzeća) ili drugim relevantnim partnerima.

Kako bi pomogla u iskorištavanju novih mogućnosti za različite dijelove opskrbnog lanca i u skladu sa svojim unutarnjim ograničenjima, grupa EIB-a već podupire ulaganja u području sigurnosti i obrane, posebno u tri područja: i. istraživanje, razvoj i inovacije za tehnologije za dvojnju uporabu, uključujući kibernetičku sigurnost i cjepiva, u mjeri u kojoj se ta ulaganja mogu opravdati njihovom komercijalizacijom u civilnim primjenama; ii. zaštitu fizičke infrastrukture, kao što je nadzorna, i kontrolu pristupa u sektoru energije, sektoru prometa i urbanom sektoru; i iii. telekomunikacijsku i informacijsku infrastrukturu, uključujući (fiksne, mobilne i satelitske) širokopojasne mreže, podatkovne centre i računalne sustave. Europski investicijski fond nedavno je izradio sporazume u području poduzetničkog kapitala za podupiranje novoosnovanih poduzeća u području sigurnosti i obrane. EIB će dodatno pojačati svoj doprinos europskom programu sigurnosti i obrane. To uključuje, kao prvi korak, povećanje potpore za tehnologije dvojne namjene, pojačano financiranje mjera civilne zaštite, na primjer jačanjem fizičke, kibernetičke i bioobrambene infrastrukture, te proširenje potpore

---

¹⁶ <https://www.endr.eu/>

ulaganjima koja su dodatna uz sigurnosne i obrambene aktivnosti. Kao drugi korak Banka će, s obzirom na nužne promjene svojih krovnih politika, razviti čvrst sustav dubinske analize poslovanja u cilju podupiranja ulaganja u sektor sigurnosti u Uniji.

Ako bi pristup financijskim sredstvima svejedno bio ograničen za određene aktivnosti povezane s obranom kad se uzmu u obzir ograničenja na posuđivanje, dodatno će se istražiti uloga koju bi nacionalne ili regionalne razvojne banke mogle imati u primjeni relevantnih financijskih instrumenata kako bi se na taj način MSP-ovima u opskrbnom lancu poboljšao pristup potrebnim financijskim sredstvima. Određeni broj tih razvojnih banaka već može podupirati projekte u nacionalnom obrambenom kontekstu te to aktivno čini. Primjeri projekata koji se podupiru uključuju vojne sposobnosti kao što su oklopna vozila i strukture javno-privatnih partnerstava za vojne usluge. Komisija će istražiti najbolje načine za primjenu relevantnih financijskih instrumenata u sljedećem VFO-u.

Upotreba strukturnih fondova i pametna specijalizacija

Programi financiranja Unije, posebno europski strukturni i investicijski fondovi, također mogu imati važnu ulogu u promicanju integriranih opskrbnih lanaca. Kako je utvrđeno u Europskom akcijskom planu obrane, Komisija radi na promicanju mogućnosti financiranja iz strukturnih fondova koje bi države članice mogle upotrijebiti u obrambenom sektoru ako pridonose ciljevima predmetnog fonda kako bi se:

- i. sufinancirali produktivni investicijski projekti i
- ii. podupirala modernizacija opskrbnih lanaca u sektoru obrane.

Obrambena industrija može pridonijeti ciljevima utvrđenima u europskim strukturnim i investicijskim fondovima, kao što je promicanje razvoja regionalnih gospodarstava, čime se postiže velik multiplikacijski učinak investicija na vještine, radna mjesta te tehnološki i gospodarski razvoj.

Europskim fondom za regionalni razvoj (EFRR) mogu se podupirati ulaganja u MSP-ove aktivne u sektoru obrane ili povezane s njime ako se tim ulaganjima ispunjava prevladavajući cilj jačanja gospodarske, društvene i teritorijalne kohezije Unije, ako su u skladu s područjem primjene potpore iz EFRR-a i ako se njima pridonosi postojećim tematskim ciljevima¹⁷.

Na primjer, ulaganja u istraživačke i inovacijske aktivnosti u području obrane za razvoj i prihvaćanje novih tehnologija mogu se financirati iz EFRR-a, osobito ako su povezane s uvođenjem pametne specijalizacije, ako je prevladavajući cilj ulaganja pridonijeti gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji Unije.

Daljnje mjere za podupiranje MSP-ova u obrambenom sektoru

Komisija će postupiti u skladu s izvješćem Stručne skupine o prekograničnom pristupu MSP-ova ugovorima u području obrane i sigurnosti koje je objavljeno 30. studenoga 2016. Komisija će donositi preporuke upućene državama članicama i njihovim javnim naručiteljima o podupiranju MSP-ova i poddobavljača u nizu područja. Među tim će preporukama biti:

- konkretne mjere o tome kako bi tijela za javnu nabavu mogla olakšati sudjelovanje MSP-ova i srednje kapitaliziranih poduzeća u postupcima nabave u području obrane. Takve mjere mogle bi uključivati, na primjer, informiranje o dugoročnim planovima i prioritetima, objavljivanje najava prije nabave, osmišljavanje postupaka javne nabave

---

¹⁷ Kako je utvrđeno u Uredbi (EZ) br. 1301/2013.

u cilju olakšavanja prekograničnog pristupa i sudjelovanja MSP-ova, osposobljavanje dobavljača i pružatelja itd.,

- mjere industrijske politike kao što su razvijanje shema financiranja uz uzimanje u obzir potreba MSP-ova u području obrane, pružanje informacija o MSP-ovima i njihovim kapacitetima, podupiranje razvoja klastera u području obrane, usavršavanje vještina, podupiranje i provođenje projekata istraživanja i tehnologije uz potporu sudjelovanju MSP-ova.

Očekuje se da će se te preporuke donijeti do kraja 2017., a razgovori s državama članicama već su počeli. Nakon preporuka slijedit će suradnja s industrijom na izradi skupa dobrih praksi u dobavljačkim lancima koje bi trebalo slijediti kako bi poduzeća bila konkurentna i kako bi proizvođači bili najbolji mogući uz istodobno pružanje prilika poddoblavljačima u cijeloj Europi, neovisno o tome gdje se nalaze. Komisija očekuje da će u ovom procesu industrija, posebno glavni izvođači, aktivno sudjelovati.

Daljnji koraci:

- udio proračuna Europskog programa industrijskog razvoja u području obrane izdvojen za projekte kojima se omogućuje prekogranična suradnja MSP-ova,
- razmotriti prekogranično sudjelovanje MSP-ova i posebne financijske instrumente u kontekstu izrade prijedloga za sljedeći VFO,
- grupa EIB-a će u kratkom roku pojačati svoju potporu za tehnologije s dvojnog namjenom, pojačano financiranje mjera civilne zaštite i proširenje potpore na ulaganja koja su dodatna aktivnostima u području sigurnosti i obrane. Kao drugi korak Banka će, s obzirom na nužne promjene svojih krovnih politika, razviti čvrst sustav dubinske analize poslovanja u cilju podupiranja ulaganja u sektor sigurnosti u Uniji,
- ako bi pristup financijskim sredstvima svejedno bio ograničen za određene aktivnosti povezane s obranom kad se uzmu u obzir ograničenja na posuđivanje, u kontekstu sljedećeg VFO-a istražiti će se uloga koju bi nacionalne ili regionalne razvojne banke mogle imati u primjeni relevantnih financijskih instrumenata kako bi se na taj način MSP-ovima u opskrbnom lancu poboljšao pristup,
- informirati o postojećim prilikama koje se pružaju u okviru programa financiranja EU-a ili koje pružaju nacionalne ili regionalne razvojne banke,
- izraditi u suradnji s industrijom skup dobrih praksi u opskrbnim lancima.

ZAKLJUČAK

Europski fond za obranu već počinje davati rezultate.

Pripremno djelovanje za istraživanje u području obrane dobro funkcionira. Njime je osigurano procijenjenih 90 milijuna EUR u razdoblju od tri godine za okvir istraživanja. Današnjim prijedlogom Europskog programa industrijskog razvoja u području obrane dodat će se 500 milijuna EUR do 2020. za okvir sposobnosti. Potencijal je tih sredstava stvaranje ukupnog ulaganja od najmanje 2,5 milijardi EUR od 2019.

Nadalje, Komisija pokreće niz financijskih alata koji bi trebali brzo stvoriti projekte suradnje između država članica. Komisija je spremna podupirati države članice u specifičnim zajedničkim projektima nabave.

Komisija obavlja svoj dio posla. Europski parlament i Vijeće trebali bi sad što hitnije donijeti prijedlog. Države članice trebale bi tijekom 2018. utvrditi i izraditi portfelj projekata koji će se hitno financirati.

Ovi prijedlozi i mjere dio su postupnog kretanja prema bližoj suradnji u području obrane u Europi koji će se učvrstiti budućim VFO-om za razdoblje nakon 2020. u kojem će Europski fond za obranu činiti polovinu zajedničkih projekata u području obrane u Europi.

Komisija ovim prijedlozima pridonosi stvaranju Europske unije koja štiti i brani. Ambicioznim Europskim fondom za obranu podupirat će se konkurentnost europske obrambene industrije. Taj će Fond biti pokretač razvoja Europske sigurnosne i obrambene Unije.

PRILOG

Podupiranje suradnje u području obrane pomoću skupa financijskih alata

Komisija će imati aktivnu ulogu u pogledu skupa financijskih alata. Ona će osnovati *ad hoc* odbor koji će se sastojati od država članica i relevantnih dionika u cilju standardizacije instrumenata skupa financijskih alata, u mjeri u kojoj je to moguće, kako bi se omogućila njihova brza primjena u kontekstu svakog specifičnog projekta. Nadalje, Komisija će uspostaviti radnu skupinu koja će na zahtjev pomagati državama članicama u primjeni skupa financijskih alata u slučaju specifičnih zajedničkih projekata nabave. Komisija će time konkretno podupirati države članice u provođenju zajedničkih projekata nabave.

Standardizacija skupa financijskih alata:

U radu koji treba obaviti kako bi se standardizirali instrumenti u skupu financijskih alata uzele bi se u obzir postojeće prakse, pojmovi i primjeri iz nacionalnih, multinacionalnih i međunarodnih konteksta. Kako bi se izbjeglo udvostručavanje, postojeće strukture i mehanizme trebalo bi na najbolji mogući način povezati sa skupom financijskih alata i istodobno imati u vidu različite mogućnosti za okvir koji se upotrebljava.

Objedinjavanje proračunskih sredstava

U najjednostavnijem obliku objedinjavanja od država članica koje se odluče sudjelovati u projektu u području obrane tražilo bi se da doprinesu određeni iznos sredstava nacionalnom dijelu (npr. bankovnom računu) zadanog mehanizma za objedinjavanje. Ta bi se sredstva potom mogla upotrebljavati za zajedničko financiranje specifičnih projekata suradnje s drugim državama članicama. U području obrane već postoje ili nastaju neki primjeri objedinjavanja na temelju kojih se može dobiti predodžba o raspoloživim mogućnostima. Organisation Conjointe de Coopération en matière d'Armement's (OCCAR) uspostavila je jednostavan mehanizam objedinjavanja, a Europska obrambena agencija (EDA) trenutačno radi na uspostavi mehanizma financijske suradnje¹⁸ (CFM), što je svojevrsan mehanizam za objedinjavanje kojim bi se, među ostalim, omogućila razmjena „povratnih predujmova” među državama članicama. Komisija će dodatno raditi na ovom području, posebno kako bi istražila i procijenila u kojoj će se mjeri postojeći mehanizmi kombinirati s naprednijim instrumentima skupa financijskih alata.

Mehanizam povrata troškova pomoću financijskog instrumenta

Povratom troškova osigurala bi se neka vrsta „kvaziprihoda” koji bi išao početnim ulagačima (odnosno državama članicama koje su ulagale u razvoj sposobnosti). Ako se oni objedine u instrument posebne namjene (SPV), struktura novčanog toka bila bi slična kontekstu financiranja projekta. Za takav instrument posebne namjene trebalo bi razmotriti dvije različite strukture financiranja: i. financiranje vlasničkim kapitalom, što znači da svaka država članica koja sudjeluje u razvoju uplaćuje jednak paušalni iznos u instrument posebne namjene kako bi se pokrio trošak razvoja, a to bi odgovaralo vlasničkom udjelu u instrumentu posebne namjene; ili ii. prijelazno financiranje, što znači da države članice koje sudjeluju u razvoju mogu odlučiti financirati dio razvojnih troškova izdavanjem instrumenata tržišta kapitala (npr. projektnih obveznica), čime smanjuju udio početnog sudjelovanja u vlasničkom kapitalu u instrumentu posebne namjene. Komisija će dodatno raditi na različitim institucionalnim, financijskim i pravnim aspektima potrebnima za uvođenje takvih struktura, uključujući

---

¹⁸ Dana 18. svibnja 2017. Upravljački odbor EDA-e donio je mehanizam financijske suradnje kao *ad-hoc* program EDA-e kategorije A. Pregovori s državama članicama o programskom mehanizmu počet će uskoro i očekuje se da će se zaključiti za nekoliko mjeseci.

uspostavu instrumenata za financiranje povezanih s projektom. Cilj bi bio olakšati njihovu upotrebu standardizacijom i razmjenom iskustva i najbolje prakse.

Jamstvo za financiranje dobavljača povezano s projektom

Jamstva bi se mogla upotrebljavati za pokrivanje zajmova (pod)izvođačima u području obrane. Jamstva se mogu pružiti tako da države članice koje će sudjelovati u nabavi uspostave financijski instrument (npr. instrument posebne namjene) i objedine sredstva, čime bi stvorili jamstveni fond. Alternativa pretfinanciranju jamstvenog fonda bila bi da se od država članica koje će sudjelovati traži da osiguraju jamstva kojima će se osigurati dovoljno poboljšanje kreditne sposobnosti. Komisija će dodatno raditi na ovom području, posebno na istraživanju mogućnosti za bolju institucionalnu suradnju s javnim financijskim institucijama, kao što su razvojne banke, u pogledu provedbe financijskih instrumenata kao što su jamstva.

Ostali mogući alati

Primjeri zajedničkog vlasništva u obrambenom sektoru već postoje, posebno u kontekstu NATO-a (npr. multinacionalna flota višenamjenskih aviona cisterni i strateški zračni most). Dosad stečena iskustva mogla bi služiti kao korisna osnova za daljnji razvoj alata koji će se uključiti u skup financijskih alata kojim bi se državama članicama moglo pomoći u primjeni koncepta zajedničkog vlasništva. Nadalje, ugovori o najmu mogli bi biti koristan dodatak skupu financijskih alata. Jedan oblik iznajmljivanja mogao bi uključivati da države članice iznajmljuju od privatnog sektora i/ili poduzeća u kolektivnom vlasništvu. Može se zamisliti i iznajmljivanje od druge države članice/treće zemlje, posebno u slučajevima kad su te zemlje specijalizirane za određenu obrambenu sposobnost i/ili imaju višak neke sposobnosti. Druga mogućnost bila bi da EU (npr. Komisija ili Agencija) uzme u najam (ako je tako dopušteno Ugovorom) sposobnosti (npr. robu dvojne namjene) od privatnog sektora.

Posebna potpora povezana s projektom za provedbu skupa financijskih alata:

Komisija će uspostaviti unutarnju radnu skupinu koja će biti na raspolaganju kako bi državama članicama pomagala u primjeni skupa financijskih alata. Radna skupina moći će pružiti konkretnu pomoć i davati primjedbe specifične za pojedinačni projekt. Primjeri vrsta potpore koju može pružiti unutarnja radna skupina sažeti su u nastavku.

